

УДК 94 (477)

Алла Киридон

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ: “НОВА ЕРА” СПІВПРАЦІ

У статті аналізуються основні етапи польсько-української співпраці. Розкрито зміст і вузлові проблеми кожного з них. Зроблено акцент на новому етапі відносин України та Польщі після зміни політичного керівництва в державах.

Ключові слова: Україна, Польща, українсько-польські відносини, “нова ера”.

З і зміною суспільно-політичної ситуації в сучасних Україні та Польщі, постала необхідність осмислення стратегії подальшої співпраці, визначення орієнтирів та пошуку нових підходів до польсько-українського співробітництва. Цей етап розвитку відносин отримав означення як “нова ера співпраці” [1].

Нагадаємо, що термін “нова ера” використовувався в іншій історико-політичній ситуації [2]. Друга половина 90-х років XIX ст. була переломною в історії суспільно-політичної боротьби в Україні, зокрема в Галичині, яка стала притулком для всього українського національного руху. Тут швидко набирала сили процес національного самоусвідомлення народних мас, формувалася партійно-політична система. В умовах загострення протистояння відносин між Австро-Угорщиною та Російською імперією наприкінці XIX століття та активізації українського національного руху, австрійський уряд шукав шляхів врегулювання українсько-польських відносин у Галичині. Компромісна угода 1890–1894 рр. (так звана “нова ера”) була спробою українсько-польського порозуміння в умовах Австро-Угорської імперії. Вона виявилася тривалішою, ніж попередні спроби порозуміння, та все ж не довговічною. Офіційного тексту угоди ніколи не було складено. На жаль, українсько-польські відносини 1890–1894 рр. налагодити не вдалося. В обох суспільствах “новоерівська” політика не знаходила широкої підтримки. Серед українців найбільше проти неї виступали москвофіли і радикали. Врешті угода показала неготовність і неспроможність взаємопорозуміння між українцями та поляками, і після 1894 р. протистояння посилювалося.

Реанімація терміну в нових умовах історичного розвитку початку XXI ст. щодо характеристики нових підходів до польсько-українського співробітництва потребує врахування вже напрацьованого досвіду й вироблення стратегії двосторонньої співпраці. У зовнішньополітичній діяльності сучасної незалежної України стосовно держав Центрально-Східної Європи чи не найголовніше місце належить розбудові зв'язків з Республікою Польща. Це можна пояснити кількома причинами: по-перше, багатовіковою історичною обумовленістю українсько-польських відносин; по-друге, територіальною близькістю; по-третє, спільністю етнодемографічних коренів; по-четверте, тісними культурними зв'язками; по-п'яте, спільністю політико-стратегічних інтересів.

Розвиток двосторонніх українсько-польських відносин (які після підписання Президентом обох держав – Л. Кучмою і О. Квасневським – Спільної заяви “До порозуміння і єднання” у травні 1997 р. вийшли на рівень стратегічного партнерства) умовно можна поділити на кілька періодів. Зупинимось на їх сутнісній характеристиці з виокремленням основної проблематики у стосунках між державами-сусідами.

I період – 1990–1992 рр. – підготовчий, коли були зроблені перші кроки на зближення: від “Декларації про засади основних напрямів розвитку українсько-польських відносин” (13 жовтня 1990 р.) до встановлення дипломатичних відносин 4 січня 1992 р. Саме в цей час Польща 2 грудня 1991 р. першою визнала державну незалежність України.

II період – 1992–1995 рр. – встановлення контактів, “відкриття” України для широкого загалу польської політичної еліти, підписання перших двосторонніх документів, обоїльне вивчення можливостей партнерів.

Важливим етапом у формуванні нової системи двостороннього співробітництва став перший офіційний візит Президента України Л. Кравчука до Республіки Польща у травні 1992 р. Він започаткував традицію українсько-польських зустрічей на найвищому рівні. Під час візиту – 18 травня 1992 р. – був укладений базовий договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво між двома державами.

Наступним кроком у поглибленні двосторонніх зв’язків став офіційний візит в Україну Президента Польщі Л. Валенси 24–25 травня 1993 р. Одним із головних результатів його було створення Консультаційного комітету Президента України і Президента Республіки Польща, мета якого полягала у поліпшенні координації спільних дій у галузі транскордонного співробітництва. Перші засідання Консультаційного комітету відбулися наприкінці травня (Київ) та в листопаді (Варшава) 1993 р. Хоча офіційно, як своєрідний механізм “гарячих ліній” між президентами, він почав діяти за обоїльною згодою ще з квітня 1993 р.

Позицію Польщі щодо України чітко сформулював під час візиту до Києва 9–11 лютого 1994 р. міністр закордонних справ Республіки Польща Б. Геремек: “Наш інтерес полягає в посиленні незалежності України і Білорусі, інакше Польща стане останньою фортецею, “полем битви” між Сходом і Заходом, що було б для нас не вигідно” [3, с. 284]. Тому в ході зустрічі було навіть висунуто ініціативу щодо включення України до франко-німецько-польської парламентської співпраці у межах “Веймарської групи”. Натомість, під час візиту-відповіді міністра закордонних справ України А. Зленка до Варшави (березень 1994 р.) було прийнято Декларацію міністрів закордонних справ України та Республіки Польща про засади формування українсько-польського партнерства [4], де особливо наголошувалося на європейському контексті двосторонніх відносин.

Україну також цікавила повноцінна робота в структурах Центральноєвропейської ініціативи, асоційованим членом якої вона була з 1994 року. Польща, яка на той час головувала в ЦЄІ, підтримала це прагнення України під час зустрічі міністрів закордонних справ країн – членів ЦЄІ у Кракові (квітень 1995 р.) і двосторонніх українсько-польських консультацій у Варшаві (липень 1995 р.). Тим самим, уже з 1994–1995 рр. Польща певною мірою стала виконувати “цивілізаційну місію” щодо України – представляла інтереси нашої держави на міжнародній арені.

III період – 1995–1999 рр. – розвиток договірно-правової бази; виведення двосторонніх відносин на рівень стратегічного партнерства.

Українсько-польські відносини вийшли на рівень стратегічного партнерства після підписання Президентами – Л. Кучмою і О. Квасневським – Спільної заяви “До порозуміння і єднання” (травень 1997 р.). Стратегічне партнерство означає, насамперед, збіг позицій з основних питань міжнародної безпеки та інтеграції з європейськими і євроатлантичними структурами. Як результат, активізувалися контакти на всіх рівнях – загальнодержавному, міжгалузевому, підприємницькому, науковому, культурному. Пожвавив свою роботу і Консультаційний комітет. На нього було покладено функції координатора всього обсягу українсько-польського співробітництва.

Водночас, наприкінці ХХ ст. відносини між Україною та Польщею стали дещо прохолоднішими. Серед причин, що викликали таку ситуацію, можна назвати активізацію українсько-російських взаємин. Зокрема, 26 травня 1997 р. був підписаний “Великий договір” між Києвом і Москвою, завдяки чому сформувалася думка про Україну як таку, що наближена до Росії. Польща, зі свого боку, також намагалася розвивати активні відносини з Російською Федерацією, оскільки є залежною від російських енергоносіїв [5, с. 80].

IV період – 1999–2004 рр. – зі вступом Польщі до НАТО та набуттям членства в ЄС остаточно формується роль Варшави як одного з найважливіших партнерів України на

міжнародній арені, “провідника” євроатлантичних і європейських інтеграційних прагнень нашої держави.

На цьому етапі неоціненними є досвід і підтримка Республіки Польщі на шляху України до європейської та євроатлантичної інтеграції. Польща фактично взяла на себе відповідальність за українське просування до членства в НАТО і ЄС. Саме вона підтримувала Україну в найскладніший період її політичної ізоляції на світовій арені. Тодішній президент Польської держави О. Квасневський проводив чітку лінію на підтримку України в очах Заходу і українська тема порушувалася ним під час доволі частих зустрічей із президентом США у 2002–2003 рр. Отже, на найвищому політичному рівні Польща діяла не тільки у власних інтересах, а й у інтересах польсько-українських [5, с. 81–82].

Наочним прикладом цього може слугувати висунута в січні 2003 р. ініціатива Польщі щодо розробки “східного виміру” політики Європейського Союзу, який містив би і концепцію особливих відносин з Україною. Пропозиції Польщі охоплювали необхідність чіткого визначення перспективи членства в ЄС для України, а також негайного надання Україні статусу країни з ринковою економікою. Крім того, Польща запропонувала створити в рамках ЄС Європейський фонд демократії для підтримки неурядових організацій в Україні, Білорусі, Молдові та Росії; Європейську програму стажувань для підтримки обміну випускниками вузів та молодими фахівцями; підтримувати програми і кафедри європейської інтеграції в університетах України та створити Європейський інвестиційний фонд для Східної Європи з метою підтримки малого та середнього бізнесу.

Польща та Україна сподівалися, що новий “східний вектор” стане невід’ємною складовою Європейського Союзу. Проте пропозиції Польщі так і не отримали належної підтримки та розвитку всередині загальноєвропейських інституцій [6, с. 116]. Намагання Польщі підтримати Україну негативно сприймали деякі країни Євросоюзу, що могло, як застерігали провідні європейські політики, уповільнити польське просування до ЄС. У геостратегічному вимірі до цих проблем додавалося ще й насторожене ставлення Франції та Німеччини до Польщі як до “проамериканського троянського коня”. Треба також мати на увазі, що Польща не була задоволена реаліями тодішньої політики українських владних структур, які віддавали перевагу російському векторові та залученню російського капіталу. За такої ситуації спостерігалася переорієнтація Польщі на поглиблене вирішення внутрішньодержавних проблем і певне дистанціювання від зовнішніх проблемних партнерів, яким в очах Заходу була Україна.

У період – початок 2004 – початок 2010 рр. 3 травня 2004 р. – узалежнення українсько-польських відносин від реалій вступу нашого західного сусіда до ЄС (1 травня 2004 р.) і входження до Шенгенської зони (21 грудня 2007 р.). Вступ Польщі до Європейського Союзу створив для України нову реальність: серед його членів уперше з’явилася країна, яка лобіювала український курс на членство в ЄС, а також і НАТО. Водночас, в умовах післяпомаранчевого розвитку постала необхідність істотної модернізації структури та наповнення політичного діалогу між Україною та Польщею. Наприклад, принципової ваги набула співпраця, спрямована на досягнення відповідності України першому з Копенгагенських критеріїв членства в ЄС (“політичному” критерію): забезпечення стабільності демократичних інститутів, захист прав людини та верховенство права. 2005 рік був проголошений Роком України в Республіці Польща і урочисто відкритий у Варшаві в квітні 2005 р. за участі президента України В. Ющенка. Україна і Польща підписали угоди про академічне визнання документів про освіту і наукові ступені та про співробітництво у сфері інформатизації.

Розширилися торговельно-економічні та науково-технічні зв’язки між Україною та Польщею. Республіка Польща стала найважливішим економічним партнером України у Центральній Європі. Україна – друга за величиною країна, куди спрямовувався польський експорт [7]. Спільна українсько-польська програма співробітництва у галузі науки і технологій станом на 2008 рік налічувала понад 150 спільних науково-дослідних проєктів.

Розвивалося транскордонне співробітництво у рамках створених у середині 1990-х років єврорегіонів “Карпати” і “Буг”.

Водночас практично на всі сфери двосторонніх відносин накладалися проблеми, пов’язані із входженням Польщі з кінця 2007 р. до Шенгенської зони, що зумовлювало нові процедури й правила перетину українсько-польського кордону й, відповідно, створювало додаткові труднощі для розвитку й оптимізації співпраці між двома державами.

Важливим акцентом розвитку двосторонніх відносин стало ініціювання Польщею активізації східного вектора в політиці ЄС. Ідея посилення східного вектора Європейської політики сусідства (ЄПС) стала на 2008 рік одним із пріоритетів зовнішньої політики Польщі, яка позиціонувала себе лідером у цьому напрямку. Міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський, представляючи 7 травня 2008 р. в сеймі напрями зовнішньої політики держави на 2008 рік, задекларував цю ідею: “Польща має продовжувати спеціалізуватися на виробленні спільної зовнішньої політики щодо Сходу”. Водночас Польща прагнула і прагне зміцнити свою позицію в ЄС, насамперед, за рахунок посилення ролі в Східній Європі. Директор Центру східноєвропейських досліджень Варшавського Університету Ян Каліцький в інтерв’ю Польському радіо підтвердив цю ідею: “Хочу наголосити, що сила польської позиції в Європейському Союзі залежить від того, яку підтримку і силу ми маємо на сході” [8, с. 13].

Міністр закордонних справ Польщі підкреслив, що його країна має намір реалізувати ЄПС на східному напрямку зі своїми партнерами – Чеською Республікою, Словаччиною, Угорщиною, Естонією, Литвою, Латвією, Румунією і Болгарією, а також із Швецією. Польща на засіданні Європейської Ради у березні 2008 р. підтримала пропозицію створити Союз для Середземномор’я і, таким чином, розраховувала на підтримку з боку ЄС для виокремлення східного напрямку ЄПС.

Ці наміри Польщі тоді ж були реалізовані й знайшли своє відображення в спільній польсько-шведській пропозиції “Східне партнерство” від 23 травня 2008 р. Вона була представлена і схвалена на засіданні Ради ЄС із Загальної політики ЄС та Ради з питань Міжнародних відносин 26 травня 2008 р. в Брюсселі та стала флагманською ініціативою всього ЄС. 26 травня 2008 р. під час зустрічі міністрів закордонних справ Європейського Союзу в Брюсселі, Польща і Швеція представили загальну пропозицію в сфері поглиблення східного напрямку політики ЄС, котра отримала назву “Східне партнерство ЄС” (далі – СП). Ініціатива СП адресована до шести країн: безпосередні адресати – Україна, Молдова, Грузія, Азербайджан і Вірменія, а також передбачалася технічна й експертна співпраця з Білоруссю. СП – це набір конкретного інструментарію, який не гарантує перспективу членства в ЄС. Водночас через цей інструментарій дає можливість відкривати канали ЄС для втілення інтеграційних проєктів на теренах визначених країн. На думку багатьох політичних діячів і дослідників, СП може бути корисним механізмом, який сприятиме прискоренню політичної й економічної модернізації східних партнерів [8].

Отже, від часу входження Польщі до ЄС відбувалося наповнення відносин новим змістом, посилення її ролі як адвоката й лобіста євроінтеграційного та євроатлантичного курсу України. Це знайшло свій вияв, з одного боку, в підтримці ідей України, а з іншого, – у виробленні та реалізації конкретної програми співпраці ЄС з країнами Східної Європи. Насамперед, мова йде про програму сусідства і особливо про проєкт “Східне партнерство”. Саме польсько-шведська ініціатива спрямована на реальне прискорення процесу долучення України (поряд з іншими східноєвропейськими державами) до інтеграції з ЄС.

VI період – упродовж першої половини 2010 р. відбулися зміни керівництва в державах, що знайшло вияв у характері відносин України й Польщі. Перші місяці 2010 р. супроводжувалися змінами найвищого державного й політичного керівництва в Україні. У результаті чергових виборів президентом України став В. Янукович. Водночас призначення М. Азарова прем’єр-міністром означало зосередження Партією регіонів найвищої державної й виконавчої влади в Україні.

Трагедія під Смоленськом і загибель президента Л. Качинського призвели до дострокових виборів глави польської держави. Перемога Б. Коморовського супроводжувалася концентрацією влади по лінії президент-прем'єр у руках партії Громадянська Платформа.

Попередні заяви і перші рішення нового керівництва України і Польщі дозволяють говорити про настання з середини 2010 р. нового етапу в українсько-польських відносинах. Народний депутат України, президент Українського союзу промисловців і підприємців, Співголова координаційного комітету Польсько-української господарчої палати, співголова Українсько-польського форуму партнерства Анатолій Кінах і депутат Європейського Парламенту від Громадянської Платформи, Член Європейської Народної партії (ЕПП), заступник голови комітету міжнародної торгівлі та голови комітету закордонних справ, член комісії з питань безпеки та оборони Європейського Парламенту Павел Залевські в публікації в газеті “День” від 7 вересня 2010 р. “Скористаймося сприятливим моментом” окреслили нові підходи до польсько-українського співробітництва в умовах зміни політичного керівництва в Україні та Польщі, схарактеризувавши цей етап розвитку як “нову еру польсько-українських відносин”. Зауважимо, що ще в 1990-х рр. йшлося про початок “нової ери” в українсько-польських стосунках, відлік якої датували прикінцевим етапом горбачовської “перебудови” (коли представники Народного Руху України налагоджували контакти з діячами “Солідарності”) [9].

Ключовими напрямками нинішнього етапу для двох країн визначено реформування, розширення економічних контактів між Україною та Польщею, інвестиційна співпраця наших країн, підтримка й допомога Польщі у питаннях інтеграції України в європейську спільноту та скасування візового режиму для українців з країнами ЄС, посилення захисту їх прав та інтересів. Автори зазначають, що вихідним пунктом співпраці має стати визначення взаємних зацікавлень – політичних, економічних, культурних. Україні потрібна підтримка у наближенні до Євросоюзу та інвестиції. Натомість, в інтересах Польщі – дотримання й захист прав польського бізнесу в Україні. Хоча до кінця 2010 р. президентський візит В. Януковича до Польщі не передбачено, двостороння співпраця розвивається на рівні транскордонної співпраці, регіональних проєктів тощо. При вибудуванні перспектив економічної співпраці варто враховувати безперечні здобутки Польщі хоча б з огляду на той факт, що Польща в 2009 році, коли в усій Європі спостерігалася падіння економіки, продемонструвала зростання своєї економіки на рівні 2,4 % (це був кращий показник по ЄС). Відповідно потребує вивчення досвід державного управління і адміністрування.

Польща та Україна є найбільшими торговельними партнерами серед країн Центральної та Східної Європи. Польща залишається для України одним із найбільших європейських економічних партнерів (поряд із РФ, Німеччиною, Голландією, Італією, Туреччиною). За офіційними даними Держкомстату України за січень–липень 2010 р. український експорт товарів до Польщі склав 883 585,3 тис. доларів, що на 57,5 % більше відповідних показників за січень–липень 2009 р. За цей же час імпорт товарів Польщі в Україну становив 1309399,9 тис. доларів (на 13,5 % більше, ніж у січні–липні 2009 р.). Водночас експорт послуг до Польщі за перше півріччя 2010 р. становив 38075,1 тис. доларів (порівняно з першим півріччям 2009 р. спостерігається спад на 12,8 %). Показники польського імпорту до України в зовнішній торгівлі послугами зросли до 60080,4 тис. доларів, що на 4,3 % більше відповідного показника за I півріччя 2009 р. [10].

Станом на 2009 рік Україна й Польща мають розвинену мережу контрактів на міжрегіональному рівні. Підписано близько 430 партнерських угод про співпрацю між суб'єктами місцевого самоврядування обох країн [11].

Водночас слід відзначити, що найбільші закордонні інвестиції Польща має саме в Україні – 730 млн доларів. Українські інвестиції в Польщі також є найбільшими за кордоном і становлять 1,2 млрд доларів. В Україні понад 1 тис. польських фірм з польським або змішаним капіталом [11].

Серед важливих завдань майбутньої співпраці – потреба розбудови транскордонної інфраструктури. Зокрема, варто врахувати, що на українсько-польському кордоні (довжиною 542 км) діє 12 пунктів пропуску (з них 6 автомобільних). Водночас на польсько-німецькому кордоні, довжина якого становить 500 км, діє 38 пунктів пропуску, 19 з яких автомобільних.

У перспективі також особлива увага має бути приділена створенню газового консорціуму та спільній участі в енергетичних проектах. Нарешті, необхідно позбутися поверховості й асиметричності у багатьох сферах як торговельно-економічних і науково-технічних відносин, так і політичного співробітництва на всіх рівнях між Україною і Республікою Польща.

Україна сподівається на сприяння з боку Польщі щодо якнайшвидшого підписання угоди про вільну торгівлю та договору про асоціацію. Важливим і надалі залишається питання лібералізації візового режиму для українців для доступу на територію Євросоюзу та створення спеціального безвізового режиму на період проведення чемпіонату Європи з футболу Євро-2012.

На думку А. Кінаха та П. Залевскі, під патронатом обох президентів слід створити міжнародний комітет співробітництва, що буде поєднувати відповідні урядові та державні інституції обох країн з метою підготовки і проведення процесу гармонізації українського законодавства з європейським. Доречним у цьому сенсі є досвід Польщі, здобутий у різноманітних твінінгових групах в період приєднання. Це співробітництво повинно бути частиною “Східного партнерства” та одержати фінансову підтримку з боку Європейського Союзу [1].

З огляду на вагомість курсу на євроінтеграцію України, безперечно знаковим у розвитку двосторонньої співпраці видається період майбутнього польського головування в Європейському Союзі у 2011 році. Під час спільної зустрічі прем'єр-міністра Польщі Д. Туска та Президента Єврокомісії Ж. Баррозу 9 червня 2010 р. в Брюсселі було вироблено спільну заяву з приводу пріоритетів Польщі під час головування в ЄС (друга половина 2011 р.): підготовка бюджету на семирічний період ЄС; посилення “Східного партнерства”; покращення енергетичної безпеки ЄС. Оскільки Україна входить до проекту “Східного партнерства”, важливого значення надається створенню газового консорціуму та спільній участі в енергетичних проектах, то надзвичайно актуальною залишається перспектива співпраці.

В ситуації, коли Європейський Союз зайнятий вирішенням проблем, спричинених кризою, передусім від Польщі залежить, чи підтримає та відчутно підсилить Брюссель українську позицію. Для посилення позиції Польщі в Євросоюзі може бути важлива реалізація програми “Східне партнерство” та плідні відносини з сусідами, передусім економічні, які будуть прискорювати подальший розвиток. Засвоєння Україною європейських стандартів, її добробут, демократія та державний лад зміцнять європейську безпеку, а це – ключовий інтерес Польщі.

Водночас, експерти констатують настання своєрідної “паузи” в розвитку відносин між Україною та Польщею. Після приходу до влади Б. Коморовського, на думку директора інформаційно-політичного центру “Перспектива” Павла Рудякова, будуть досить вагомими та помітними зміни в зовнішній політиці Польщі та у двосторонніх польсько-українських відносинах (експерт пояснює це тим, що змінився загальний контекст, і “польське адвокатство та заступництво за Україну перед брюссельськими, євросоюзівськими та натовськими структурами втрачає предметність” [12]). Можна висловити міркування, що на сьогодні Польща навряд чи збереже роль адвоката України. При цьому одним із дієвих кроків та реальних механізмів впливу Польщі може бути ініціатива “Східного партнерства”.

При аналізі перспектив двосторонньої співпраці варто враховувати й пріоритети зовнішньої політики держав. Із зміною політичного лідерства (липень 2010 р.) Польща визначила головними пріоритетами посилення впливу в Євросоюзі й НАТО, партнерські стосунки із сусідніми країнами, поглиблення відносин із РФ. Усвідомлення масштабності (на сьогоднішній день Польща є найбільшою східноєвропейською державою в складі ЄС), дає

підстави для прагнень Польщі зміцнювати свої позиції в Європейському Союзі, НАТО та у світі й намагатися грати амбітну зовнішньополітичну роль. Політичний аналітик, фахівець з міжнародних питань Олександр Палій зазначає, що виконання цієї амбітної ролі останнім часом у Польщі дуже добре виходило: “Вони мали голос в Європейському Союзі, до якого прислухалися такі держави як Німеччина, Велика Британія, Італія і т.д. Тобто в ЄС поляки завдяки своїй енергії чи ідеологізованій зовнішній політиці, чи економічним успіхам, чи завдяки всім цим речам одночасно, взяли дуже хороші умови. Зараз ніхто вже не каже, що це якась там країна на Сході Європи, бідний родич і т.д. Тобто головою Європарламенту є поляк, два комісари Європейської комісії є поляками і т.д.” [12].

Фахівець з міжнародних відносин, доцент Варшавського університету Рафал Воніцький, підкреслюючи вагомість налагодження добрих відносин з Москвою, зауважив, що польський уряд має усвідомлювати небезпеку з боку Росії використання налагодження двосторонніх відносин як засобу для ослаблення польської східної політики й ліквідації польських ідей щодо розширення ЄС і НАТО в східному напрямку [13].

Наразі експерт українського Інституту євроатлантичного співробітництва Володимир Горбач не вбачає у цьому великих ризиків для України: на його думку, при домінуванні західного вектору зовнішньої політики Польщі, східний вектор особливих змін не зазнає, але “українсько-польські відносини чекають випробування прагматизмом” [14].

Про прагматизм в українсько-польських стосунках за нових президентів у двох сусідніх державах говорить і київський політолог Олексій Гарань. На його думку, бачення України для поляків не зміниться, як не зміниться і надія на проведення українцями реформ у своїй державі. “Якщо говорити про базові речі, тобто, про стратегічне бачення Польщі для України, України для Польщі, то думаю, що ці речі не зміняться, – каже він. – Адже в інтересах поляків, щоб Україна була стабільною, демократичною та інтегрованою в Європу. Інша річ із обранням Коморовського та взагалі з курсом Польщі й курсом прем’єра Туска, можна говорити про те, що поляки зараз будуть підходити прагматичніше до українсько-польських стосунків” [14].

За прогнозами аналітиків, двосторонні відносини України й Польщі базуватимуться не на історичних джерелах чи сентиментах, а передусім, на економічному співробітництві. З огляду на це, керівник Школи політичної аналітики Києво-Могилянської академії Ростислав Павленко пропонує уважніше подивитись на економічну складову українсько-польських відносин. За його словами, старі енергетичні проекти за участю України і Польщі будуть піддані змінам – із урахуванням інтересів і нових пропозицій Росії. Натомість великий український капітал і надалі використовуватиме Польщу як плацдарм для просування на захід Європи. З огляду на важливість проблеми з точки зору ЄС, аналітик наголошує на можливості активізації питань, пов’язаних із прикордонним співробітництвом: “...Можна очікувати на прогрес у питаннях, пов’язаних із малим і середнім бізнесом, утворенням на прикордонні привабливого інвестиційного клімату, спрощенням митних правил”. Водночас, за прогнозами Р. Павленка, у питаннях великої економіки, на жаль, якихось особливих проривів очікувати не доводиться: “...Тут кожна з фінансово-промислових груп дбає про свій інтерес” [14].

Аналітик Інституту євроатлантичного співробітництва Володимир Горбач порушує ще одне важливе питання, яке виникає у трикутнику “Польща–Україна–Росія”. На його думку, “перезавантаженням” відносин можуть стати президентські вибори у Білорусі, з огляду на вироблення спільної позиції щодо уже четвертого обрання президента Лукашенка на посаду.

У середовищі українських політиків і вчених, навіть і пересічних українців, за останні роки вкоренилося сприйняття Польщі як “адвоката України в Європі” і як надійного стратегічного партнера. Водночас подальший характер польсько-українських відносин визначатиметься як позицією обох країн, так і еволюцією геополітичних реалій, насамперед у Європі. Звичайно, бажано було б, щоб “нова ера” співробітництва позначилася суттєвою активізацією політичної, економічної, культурно-гуманітарної співпраці. Тим паче, що для цього закладена вагома база українсько-польського співробітництва впродовж попередніх двох десятиліть.

Список використаних джерел

1. Кінах А. Скористаймося сприятливим моментом. Нові підходи до польсько-українського співробітництва / А. Кінах, П. Залевські // День. – 2010. – 7 вересня (№ 159).
2. *Детальніше* див.: Аркуша О. Проблема консолідації національно-політичних сил українського галицького суспільства у 90-х рр. XIX ст. / О. Аркуша // Молода нація: альманах. – 1996. – № 3. – С. 198–212; Верига В. Нариси з історії України (кінець XVII ст. – початок XX ст.) / В. Верига. – Львів, 1996. – 340 с.; Грицак Я. Нариси історії України: Формування модерної української нації XIX–XX ст. / Я. Грицак – К., 1996. – 356 с.; Плекан Ю. В. Українсько-польсько-австрійські відносини наприкінці XIX – на початку XX ст. / Ю. В. Плекан // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Випуск XV. – Ів.-Франківськ; 2009. – С. 48–54; Чорновіл І. Польсько-українська угода 1890–1894 рр. / І. Чорновіл. – Львів, 2000. – 247 с. та ін.
3. *Україна* в сучасному геополітичному вимірі: теоретичні і прикладні аспекти / За ред. Ф. М. Рудича. – К.: МАУП, 2002. – 488 с.
4. *Голос України*. – 1994. – 23 березня.
5. *Чекаленко Л. Д.* Зовнішня політика України: Підручник / Л. Д. Чекаленко. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.
6. *Жовква І. І.* Стратегічне партнерство в Україні. Теорія і практика / І. І. Жовква / За заг. ред. академіка НАН України, д.т.н. В. П. Горбуліна. – К.: ДП “НВЦ”, “Свроатлантикінформ”, 2006. – 156 с.
7. *Державний комітет статистики України*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (8.05.2008).
8. *Східне партнерство ЄС: Додаткові можливості для євроінтеграції України* / [І. Ф. Газизуллін, М. М. Гончар, О. В. Коломієць [та ін.]; за ред. В. Мартинюка; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К.: [Агентство “Україна”], 2009. – 84 с.
9. *Куйбіда В.* Україна-Польща на шахівниці світу: Геополітичні орієнтири сьогодення / В. Куйбіда // *І.* – 1998. – Число № 14. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n14texts/kujbida.htm>
10. *Держкомстат України*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. *Підсумки року: особистий погляд. Посол України у Польщі Олександр Моцик: “У 2009 році українсько-польська співпраця продовжуватиметься по висхідній”*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=768020>
12. *Перспективи українсько-польських відносин: Прес-конференція в “Главреді”* // Главред. – 2010. – 5 серпня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.glavred.info/print/articles/17042.prn>
13. *Wonicki R.* Poland and Russia: a fresh start or business as usual? / R. Wonicki – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.opendemocracy.net/od-russia/rafal%5%82wonicki>
14. *Костюк Б.* Українсько-польські відносини за президента Коморовського: погляд із Києва / Б. Костюк. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2120751.html>

Алла Киридон

УКРАИНСКО-ПОЛЬСКИЕ ОТНОШЕНИЯ: “НОВАЯ ЭРА” СОТРУДНИЧЕСТВА

В статье анализируются основные этапы польско-украинского сотрудничества. Раскрыто содержание и узловые проблемы каждого из них. Сделано акцент на новом этапе отношений Украины и Польши после смены политического руководства в государствах.

Ключевые слова: Украина, Польша, украинско-польские отношения, “новая эра”.

Alla Kyrydon

THE UKRAINIAN-POLISH RELATIONS: A “NEW ERA” OF COOPERATION

This article analyzes the main stages of the Polish-Ukrainian cooperation. The context and key problems of each period have been described. Focuses on a new stage of relations between Ukraine and Poland after the change of political leadership in the state.

Key words: Ukraine, Poland, the Ukrainian-Polish relations, the new era.